

מאסתר המלכה ועד מדונה מלכת הפופ

כתבה רחל ספיר – מרצה. מספרת סיפורים

אסתר, כמו סוכנת סמויה, הייתה עסוקה בעיקר בלהציל את העם היהודי. היא ממש הקריבה את עצמה והתחתנה עם מלך פרסי; אסתר היא אחת מן הגיבורות של העם היהודי. אבל, את מרבית האמנים הנוצריים, לא משנה מאיזה מדינה, עיר או אזור, לא כל כך עניין נושא הצלת העם היהודי, זה העסיק אותם ואת הפטרונים, הרבה, הרבה פחות, אם בכלל. נראה כי ההתייחסות היא בעיקר ליופייה של המלכה, כמו שכתוב "נתתי אֶסְתֵּר נְשֵׂאת חַן בְּעֵינַי כָּל רֵאִיהָ."

רמברנדט, אסתר מתייפה לקראת פגישתה עם אחשוורוש, 1633, קנדה

אסתר של רמברנדט, יפה ?

האם המלך, היה בוחר באסתר הזו של רמברנדט, להיות לו למלכה?
אולי, במבט ראשון, היא קצת מאכזבת. ברור שיש כאן משהו יותר עמוק, יותר מורכב. ההסתכלות והעומק הפסיכולוגי וההבעתי, בדמויות של רמברנדט, שמים אותו מעבר לכל זמן. הוא מתאר את מצבה הנפשי של הדמות החשובה, במקרה זה של אסתר; דמות אנושית, בשר ודם.
"יצירת אמנות, בין השאר, היא פועל יוצא של ניגודים. השחור נותן תוקף ללבן ולהיפך, הכבד נותן תוקף לקל ולהיפך. כך הדק והעבה, החלול והמלא, השקוף והאטום, האור והחושך, היפה והמכוער ועוד. אפשר שהמתח ביניהם מנסח יופי...רמברנדט מאיר את האובייקטים באור דרמטי וכך מסב את תשומת ליבו של הצופה למוקד ההתרחשות." (מולי בן ששון)

משחקי אור וצל – באמצעותם רמברנדט יוצר אווירה ומעצים רגשות, האור מגיח מן האפלה. הוא האיר חזק מאוד את הדמות החשובה בעיניו, את אסתר. האישה מאחור, שמסרקת אותה ומכינה אותה למפגש עם אחשוורוש, נמצאת לגמרי בצל, כמעט ולא רואים אותה. המבט של אסתר נראה מרוחק. אסתר,

השקועה בהרהורים, מייצגת את מה: שקדוש, טוב וקשור לאלוהי; טוהר וקדושה כפי שרמברנדט מבין מרוח הטקסט, אותו הוא למד והכיר. משמעות זו מתעצמת, דרך הניגודיות הקיימת בציור, בין העלטה הגדולה והאור שיוצא ממנה .

הרב קוק אמר, בין היתר: (אתם מדמיינים רב, בישראל של היום, אומר את זה?)

"התמונות האהובות עליי ביותר היו של רמברנדט. לדעתי, רמברנדט היה צדיק...מדי פעם ישנם אנשים דגולים שהשם מברך אותם בראיית האור הגנוז...אחד מהם היה רמברנדט, והאור שבתמונותיו הוא האור שברא אלוהים בימי בראשית."

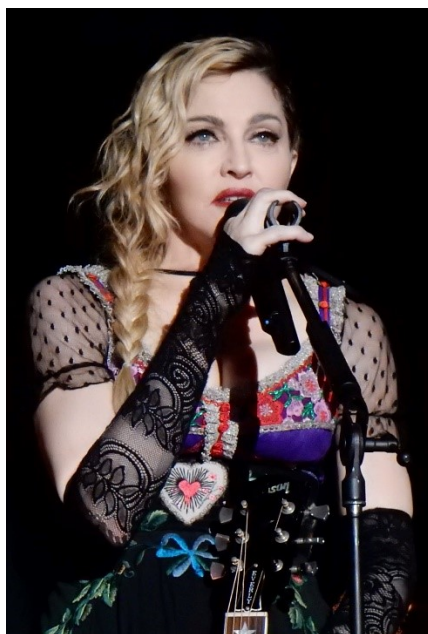
תיאודור שאסריו, אסתר מתייפה לקראת פגישתה עם אחשוורוש, 1841, לובר, פאריז

ומרמברנדט, נעבור לראות אסתר אחרת לגמרי, אסתר של תיאודור שאסריו. הסיפור כאן, הוא רק תירוץ לתיאורה של אישה: צעירה, נשית, חושנית, יפה ובלונדינית – ממש כמו הנשים בפרס, נכון? וקשה שלא לראות שהיא ארוכה, ארוכה ואין פרופורציות בין הראש הקטן שלה, לבין שאר חלקי הגוף. נראה שהיא בטוחה בעצמה, היא יודעת שהיא תצליח במשימה ובדרך לשם, היא לא מאבדת מן הנשיות שלה.

טינטורטו, אסתר לפני אחשוורוש, 1547-1548, מצודת וינודור, אנגליה

אסתר צמה 3 ימים, היא מגיעה למלך, ללא שהוזמנה; דבר האסור בתכלית האיסור. מרדכי משכנע אותה לעשות זאת, היא מסכימה ואומרת: "אָבוֹא אֶל-הַמֶּלֶךְ וְכֹאשֶׁר אֶבְדְּתִי, אֶבְדְּתִי". מטרת הביקור, לבטל את רוע הגזירה, שהמן מתכנן לעם היהודי. לפי מגילת אסתר, אחשוורוש אומר לה את משפט הידוע "מה לך אֶסְתֵּר הַמֶּלֶכָה וּמָה בְּקִשְׁתְּךָ עַד תְּצִי הַמַּלְכוּת וַיִּנָּתֶן לָהּ". אסתר היא אחת מן הדמויות שאמנים אוהבים לצייר, גם בגלל הסיבה, שהיא מהווה, בתיאולוגיה הנוצרית, כדמות מקדימה (פרה-פיגורציה) למריה, אמו של ישוע. היא נבחרת למלכת פרס ומריה למלכת השמיים, אסתר פועלת להצלת היהודים, מול אחשוורוש ומריה מסנגרת על בני האדם מול בנה, ביום הדין האחרון. אחד מן הכינויים של מריה הוא: סטלה מאריס – כוכב הים ואסתר היא אסטהר – כוכב נוגה. (לפחות לפי חלק מן הגרסאות). תיאור פופולארי הוא, של אסתר המתעלפת, מרוב פחד, כשהיא מגיעה לאחשוורוש ללא הזמנה ומשויים בין ההתעלפות כאן, להתעלפותה של מריה למרגלות הצלב.

מדונה הזמרת, מלכת הפופ, נקראת בשם נוסף של מריה – המדונה) מאיטלקית. Mia Donna כשהיא מתחילה ללמוד קבלה, מדונה מוסיפה לעצמה את השם אסתר. אז ראשית, היא באמת כוכבת, אבל, זהו גם שמה של הדמות המקדימה למריה, למדונה.

מתוך הרצאה שלי על נשים בתנ"ך בראי האמנות .

<https://www.rachelsapir.co.il/>